

Ajánlások a fenntarthatóság integrációjához az európai uniós források felhasználásának intézményrendszere vonatkozásában

A fenntarthatóság integrációjához kapcsolódó intézményi kérdések

- Az **eddigyi kohéziós politika** a régiók közötti különbségeket nem volt képes kezelni, azaz **nem töltötte be „kohéziós” szerepét**. A jövőben a (kohéziós) fejlesztéspolitikának, a területfejlesztésnek és a vidékfejlesztési politikának, továbbá értelemszerűen a természeti erőforrások védelmével, azokkal gazdálkodás politikájának - valójában összhangban kell lennie, **közös tervezés és végrehajtás szükséges**. Ezért felmerül, hogy szükséges lenne megszüntetni a fejlesztéspolitika és az agrárpolitika (és pénzalapjaik) közötti éles határt, és szigorúan ellenőrizni kell a horizontális elvek betartását.
- A **fejlesztési és agrárpolitika**, ill. az **ERFA–ESZA–vidékfejlesztés szétválasztása nem szerencsés**, mert értelmes projektekben sokszor lenne szükség az infrastrukturális és a "soft" fejlesztések kombinálására a jelenlegi lehetőségeknél nagyobb arányban. A vidékfejlesztés és a regionális politika egymástól független működtetése (és az EU alapoknál is jellemző szétválasztása, külön alapok, külön tervezés, végrehajtás) nem tud egységes, fenntartható fejlődést generálni.
- A **stratégiai célok hibásak**, a kormányzat nem a társadalom és az élet fenntartására törekszik. Nem volt a fejlesztéspolitikának meghatározó, iránymutató alapelve, **a fenntartható fejlődést nem tudta szolgálni**, csak jelszavakat puffogtatott. Az ágazati politikákra se épített igazán a fejlesztéspolitika; egyrészt befogadott minden igényt, másrészt a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség a tárcák feje felett is döntött az ágazatokat érintő ügyekben, így keletkeztek ellentmondások a támogatási elvekben és a szakpolitikai szabályozásban.
- **Nincsenek megfelelő indikátorok** a pénzfelhasználás hatásainak (különösen környezeti és társadalmi hatások) mérésére. Általában az indikátorrendszer instabil, részlegesen, ad hoc módon bővül. Így a közös mérésre, mérlegelésre, komparativitásra és helyes döntéshozatalra még alkalmatlanabbá vált. **Az indikátorok GDP-alapúak, és nem a valós hatásokat mérik**. A legtöbbször csupán a számokat kérik számon, nem az eredményességet, a fejlesztés értelmét.
- A **koherencia hiányzik** a fejlesztésekben, gyakran csupán **csoport és részérdekek mentén születnek a döntések**.
- Problémát jelent az utóbbi évek (re)centralizációja. A **regionalizmus erősítése, a szubszidiaritás érvényesítése szükséges** a fejlesztésekben: tervezésben, döntéshozatalban, **a partnerség alkalmazása mellett**.
- Bár az Európai Bizottság képviselői a monitoring bizottságokban gyakran szólalnak fel a partnerség és a szabályosság érdekében, intézményrendszeri problémaként jelenik meg a

brüsszeli bürokráciához való igazodás kényszere, illetve a gyakori fluktuáció a közigazgatásban.

- **A civil kapacitások hiánya** (az erre szánt fejlesztési források szűkössége, valamint a nagy adminisztratív terhek) komolyan **veszélyezteti a partnerség elvének megvalósulását.**

Javaslatok a jövő kohéziós politikáját illetően:

- **A környezeti hatások folyamatos monitoringja és elemzése alapvetően fontos**

A különböző fejlesztések értékelésénél az intézkedések hatékonyságának és valódi hatásainak értékelésére van szükség a források elköltségének mértékét és az elosztás módját vizsgáló értékelések helyett. Kiemelten fontos, hogy az utólagos értékelések során gyűjtött tapasztalatokat beépítsék a következő időszak tevékenységeinek előzetes értékeléseibe még a tervezés folyamán, hiszen azok csak így töltik be valódi, tanulást elősegítő funkciójukat. Az egyes intézkedések esetén az utólagos – már megvalósult eredményekről szóló – értékelések konklúzióit az előzetes értékelések eredményeivel minden esetben össze kell vetni, és ennek a vizsgálatnak magában kell foglalnia a biodiverzitásra és az éghajlatváltozás hatásainak enyhítésére, illetve az alkalmazkodásra gyakorolt hatásokat is. Továbbá a környezeti célkitűzések és megvalósult fejlesztések vizsgálatához megfelelő indikátorokat kell kifejleszteni.

- **Erősítsék meg mind a tervezési mind a megvalósítási fázisokban a környezet védelmét biztosító intézkedéseket**

Az operatív programok és kiemelt projektek környezetvédelmi szemléletű átvizsgálására van szükség annak érdekében, hogy biztosítva legyen, hogy azok nem veszélyeztetik az Európai Unió és Magyarország környezetvédelmi célkitűzéseit. A fenntarthatósági kritériumokat integrálni kell a területfejlesztésbe, amelynek legfőbb eszközei a stratégiai környezeti vizsgálatok, a környezeti hatásvizsgálatok, a megfelelőségi vizsgálatok, a terület önfenntartási potenciáljának keresése, azonosítása és használatba vétele, valamint és a költség-haszon elemzések. A projektkiválasztás során biztosítani kell, hogy a környezetvédelmi szempontokból kedvezőbb projektek előnyben (többpontokban) részesüljenek. A zöld közbeszerzések és a környezeti indikátorok monitoring rendszerekbe történő integrálásának mindennapi gyakorlattá kell válniuk.

- **Képzések a „horizontális szempontok” (környezeti fenntarthatóság, esélyegyenlőség) témájában**

A horizontális elvek megfelelő alkalmazása érdekében a tervező, végrehajtó és monitoring intézményrendszer tagjai kapjanak kétfévente képzést a horizontális témákban a technikai segítségnyújtás keretből.

- **Növelni kell az átláthatóságot, és a partnerség elvét a gyakorlatban is meg kell valósítani**

Az átláthatóság és az elszámoltathatóság növelésére van szükség annak érdekében, hogy a közpénzek elköltségét mindenki nyomon tudja követni. Egy központi holnapon kell megjelentetni a fejlesztésekhez tartozó összes előkészítő dokumentumot, a programokat, a

projekt kiválasztási kritériumokat és a kiválasztási folyamat leírását, a bizottságok összetételét, a javaslatokat, majd a döntések után a kiválasztott projekteket, a kedvezményezetteket, az auditálást, valamint a monitoring és értékelési kritériumokat és jelentéseket. A döntésekhez vezető folyamatoknak, a megvalósításnak és a törvényi végrehajtásnak mindenki számára érthetőnek és hozzáférhetőnek kell lenniük. Mivel a természet nem tud szót emelni a saját érdekében, ezért a környezetvédelmi partnereket be kell vonni a különböző politikák tervezési és megvalósítási folyamataiba.

- **Az adminisztrációt hatékonyabbá kell tenni**

A környezetvédelmi projektek hatékony kialakítása és végrehajtása érdekében a helyi és regionális nyilvános szervek adminisztratív kapacitását fejleszteni kell. Ezek az intézkedések magukban kell, hogy foglalják a környezeti fenntarthatósággal, az ökoszisztéma szolgáltatásokkal és a klímaváltozással kapcsolatos képzéseket, nevelést, figyelemfelkeltést és a különböző készségek fejlesztését.